

Γεώργιος Σφραντζής: ο πατριώτης ιστορικός του 15ου αιώνα (Κωνσταντίνος Αλεξόπουλος, θεολόγος)

/ [Πεμπτούσια](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/1RIG2n3>]

ΟΙ ΑΝΤΙΦΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΧΡΟΝΙΚΩΝ

Τα χειρόγραφα του *Majus* γράφτηκαν σε τόπους όπου έζησε ο Μακάριος Μελισσηνός (Ισπανία, Νεάπολη Ιταλίας), αυτό δεν μπορεί να θεωρηθεί τυχαίο. Μια σημαντική αντίφαση είναι ότι ο Σφραντζής στο *Μικρό Χρονικό* είναι ορθόδοξος και ανθενωτικός και η κατάληξη σε ορθόδοξο μοναστήρι αυτό μαρτυρεί, ενώ στο *Μεγάλο Χρονικό* δεν μπορούμε να ξεχωρίσουμε αν ο συγγραφέας είναι ορθόδοξος ή ουνίτης.[33] Ακόμη περίεργο είναι ότι δεν αναφέρει κανένα πατριάρχη μετά από τον Γεννάδιο Σχολάριο και μέχρι του 1478. Επιπλέον στο *Majus*, βλέπουμε να αναφέρει τον Πάπα ως αιδεσιμότατο καρδινάλιο και πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως, αυτό είναι αδύνατον διότι ο Γεώργιος Σφραντζής ήταν ανθενωτικός και εξαιρετικά πιστός στην ορθόδοξη πίστη των προγόνων του. Τέλος σε όλο το *Μεγάλο Χρονικό* φαίνεται ο Σφραντζής να ασπάζεται τις παραδόσεις των Λατίνων, αυτό είναι αδιανόητο διότι αν ασπαζόταν τις λατινικές αντιλήψεις θα πήγαινε σε μοναστήρι της Ιταλίας.[34]

Η ΓΛΩΣΣΑ ΤΩΝ ΔΥΟ ΧΡΟΝΙΚΩΝ

Ο αληθινός Σφραντζής διατύπωσε το σύντομο χρονικό του (Minus) σε δημώδη γλώσσα ακολουθώντας την παράδοση των χρονικογράφων εκείνης της περιόδου. Από την άλλη πλευρά, η διατύπωση του Μεγάλου Χρονικού (Majus) φαίνεται ως συγκρότηση ιστορικού συγγράμματος το οποίο έπρεπε να ακολουθήσει το ύφος και την γλωσσική παράδοση των ανάλογων βιβλίων γι' αυτό η γλώσσα του είναι λογιότερα, ομαλή όμοια με την εκκλησιαστική,[35] αυτό γίνεται έντονα αντιληπτό διότι στο κείμενο υπάρχουν πολλές εκφράσεις της βυζαντινής καθομιλουμένης καθώς και εκκλησιαστικοί και διπλωματικοί όροι. [36]

Από άποψη **ύφους**, ο Σφραντζής φαίνεται να ακολουθεί μια μεσότητα χωρίς να αποκλείει τους αρχαϊσμούς και τις δημοτικές εκφράσεις, χρησιμοποιώντας ομαλή γλώσσα που συγγενεύει με την εκκλησιαστική και πολιτική ιεραρχία αποφεύγοντας τον αττικισμό εκείνης της εποχής. Ο λόγος είναι καθαρός και η αφήγηση ακολουθεί ομαλή πορεία. Η συχνή χρήση χρονολογιών των κάθε μηνών, των ημερών, ονομάτων, προσώπων και χώρων καθιστά το κείμενο ενεργό και κατανοητό. [37]

Το προσωπικό στοιχείο, τέλος στο έργο του δεν είναι μικρό. Ο ιστοριογράφος μας συμμετείχε ενεργά στα δρώμενα της άλωσης της Πόλης. Αιχμαλωτίστηκε, εξαγοράστηκε, είδε τα παιδιά του να χάνουν τη ζωή τους από τον Μωάμεθ Β΄ Πορθητή. Από την άλλη μεριά έτρεφε μεγάλο σεβασμό για τον Μανουήλ Β΄ Παλαιολόγο και ιδιαίτερη συμπάθεια για τον τελευταίο αυτοκράτορα του Βυζαντίου Κωνσταντίνου ΙΑ΄ Δραγάση, του οποίου υπήρξε απολογητής.[38]

Η ζωή του ιστορικού φαίνεται πολυτάραχη, αξιώματα, πρεσβείες, ταξίδια, μάχες, διοίκηση, αυλή και Ιερό Παλάτι όμως αυτά δεν υπάρχουν πλέον. Οι ευγενείς Κερκυραίοι ζητούν να μάθουν πως το γένος έπεσε και έγιναν όλα τα γεγονότα, έτσι στην περιοχή αυτού του νησιού του δόθηκε η ευκαιρία να γράψει τα γεγονότα έως της άλωσης της Κωνσταντινούπολης την 29^η του μηνός Μαΐου 1453μ.χ. Με αυτό το εγχείρημα βοήθησε ολόκληρο τον ελληνικό λαό ώστε να βλαστήσει ο σπόρος της ελευθερίας, ξεσηκώνοντας τους εναντίον του τουρκικού ζυγού. [39]

Τέλος οι φιλοδοξίες του Σφραντζή φαίνονται να είναι αρκετά μικρές, πίστευε μόνο στη θεία δικαιοσύνη και την εκδίκηση του Κυρίου γι' αυτό θεωρούσε πως η άλωση της Πόλης ήταν μια τιμωρία προς τους Ορθόδοξους χριστιανούς εξαιτίας της ενώσεως των εκκλησιών.

Η ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΦΡΑΝΤΖΗ

Ως προς την ιδεολογία του ο Σφραντζής παρουσιάζεται ως πιστός αυλικός που μένει προσηλωμένος στον αυτοκράτορα, Μανουήλ Β΄ Παλαιολόγο και στους διαδόχους του ως το Μεγάλο Τέλος. Απολογείται για τις πράξεις του τελευταίου βασιλέως και μιλά σκληρά για τους χριστιανούς της Δύσης, οι οποίοι αδιαφόρησαν για την τύχη του Βυζαντινού Κράτους. Έντονα αποτυπώνεται στο χρονικό και η ανθενωτική στάση του Σφραντζή. Ως πιστός ορθόδοξος της εποχής του αντιδρά στην Ένωση των Εκκλησιών και απορρίπτει τη Σύνοδο της Φερράρας-Φλωρεντίας(1438-1439) φέρνοντας όχι δογματικά αλλά πατριωτικά πολιτικά επιχειρήματα. Ακόμη, βλέπει την υποχωρητική στάση των βυζαντινών κατά τη σύνοδο εκείνη, την αιτία για την πολιορκία και την άλωση της Κωνσταντινούπολης. Την ανεξάρτητη κρίση του την αποδεικνύει η παρατήρηση του για την ανεπιτυχή «πολιτική» του Δεσπότη Θωμά, ο οποίος έφτασε στο σημείο να διαπραγματευθεί με τον Πάπα όλα τα εισοδήματα, τα δικά του για την επιστροφή της κάρας του Αγίου Αντρέα.[40]

ΜΙΑ ΓΕΝΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΣΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΦΡΑΝΤΖΗ-ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ολοκληρώνοντας θα μπορούσαμε να πούμε ότι στο έργο του Πρωτοβεστιάρου Γεώργιου Σφραντζή παρουσιάζεται μια α) συνεχής, ένθερμη πίστη στα ιδανικά της Ορθοδοξίας ως της μόνης αληθινής Χριστιανοσύνης, β) αποστροφή προς τους Δυτικούς και γ) την εναντίωση του σε κάθε σχέδιο για την άρση του σχίσματος του 1054.

Ακόμα, μέσα από το σύγγραμμα διαφαίνεται α) η σταθερή υποστήριξη προς τη δυναστεία των Παλαιολόγων και β) αδιάλλακτο μίσος για τους Τούρκους και τον αιμοσταγή σουλτάνο τους που είχε γίνει αιτία να δολοφονηθεί με βαρβαρότητα ο

νεαρός γιος του και η πανέμορφη κόρη του.

Σαν κατακλείδα, το χρονικό του Γεώργιου Σφραντζή όπως και όλα τα άλλα κείμενα εκείνης της περιόδου είναι ικανά να συνδέσουν τον αρχαίο κόσμο με τη νέα ζωή, μέσω του ένδοξου Βυζαντίου, του οποίου ο συγγραφέας μας έχει εξιστορήσει και κλαύσει για την Πτώση του.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

A. ΠΗΓΕΣ:

– Μανουήλ του Παλαιολόγου τα ευρισκόμενα πάντα, Γεώργιος Φραντζής, Χρονικό, P.G 156,(641-1022) Εκδ. Turnholti (Belgium), Tyrographi Brepols editores pontificii.

B.ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

B.1 Ελληνόγλωσση:

- Αλέξιος Σαββίδης, *Βυζαντινό ιστοριογραφικό, Προκόπιος, Μιχαήλ Ψελλός, Άννα Κομνηνή, Ιωάννης Κινναμός, Γεώργιος Σφραντζής, Συμβολή για τους ιστοριογράφους και την εποχή τους*, Εκδ. Ηρόδοτος, 2002.
- Αλέξιος Γ. Σαββίδης, *Σφραντζής και Πόντος*, Εγκυκλοπαίδεια του ποντιακού ελληνισμού, (Ιστορία, Λαογραφία, Πολιτισμός), Τομ. Ε΄, Εκδ. Μαλλιάρης-Παιδεία, Θεσσαλονίκη, 1989, σελ.
- Γεώργιος Φραντζής-Νικολό Μπάρμπαρο, *Η ΠΟΛΙΣ ΕΑΛΩ, Το χρονικό της πολιορκίας και της άλωσης της Κωνσταντινουπόλεως*, Μεταγλώττιση στην απλή νεοελληνική Γιώργος Κουσούνελος, Εκδ. Λιβάνη, 1993.
- Γιώργου Πρίντζιπα, *Οι ιστορικοί της Αλώσεως*, Συλλογικός Τόμος, Η Άλωση της Πόλης, Επιστημονική Επιμέλεια Ευάγγελος Χρυσός, Εκδ. Ακρίτας, σελ.
- Δήμητρα Ι. Μόνιου, *Μνήμες Αλώσεως, Κωνσταντινούπολη 1453*, Εκδ. Κυριακίδη, Αθήνα, 2006.
- Διονύσιος Ζακηθινός, *Σφραντζής ο Φιαλίτης*, Ε.Ε.Β.Σ., Τομ. 23, Αθήνα, 1945, σ. 657-662.
- Ιωάννου Καραγιαννόπουλου, *Πηγές της Βυζαντινής Ιστορίας*, Εκδ. Πουρναράς, Θεσσαλονίκη, 1987.
- Ιωάννου Παπαδόπουλου, *Η περί αλώσεως της Κωνσταντινουπόλεως ιστορία Λεάνδρου του Χίου*, Ε.Ε.Β.Σ., Τομ. 15, Αθήνα, 1939, σ. 85-96.
- Ιωάννου Τσίαρα, *Σφραντζής Φιαλίτης ή Φραντζής*, Βυζαντινά, Τομ. 9, Θεσσαλονίκη, 1977, σ. 123-139.
- Ν. Β. Τωμαδάκη, *Περί αλώσεως της Κωνσταντινουπόλεως (1453)*, Συναγωγή κειμένων μετά προλόγου και βιογραφικών μελετημάτων των τεσσάρων ιστοριογράφων, Εκδ. Μηνά Μυρτίδη, Αθήνα, 1953.

- Ν. Β. Τωμαδάκη, *Σφραγιστής Γεώργιος*, Θ.Η.Ε., Τομ.11, Αθήνα, 1967, σ. 607-608.

B.2 Ξενόγλωσση:

- Herbert Hunger, *Βυζαντινή λογοτεχνία, Η λόγια κοσμική γραμματεία των βυζαντινών*, (μτφρ. Ταξ. Κόλιας, Κατερίνα Συνέλλη, Γ. Χ. Μακρής, Ιω. Βάσσης), Τομ. Β΄, Εκδ. Μ.Ι.Ε.Τ., Αθήνα, 1992.
- National Geographic, *Φραντζής, Δούκας, Χάμερ, Πέαρς, Η Άλωσις της Κωνσταντινουπόλεως*, Τομ. 6, Μέρος Α΄.
- V. Laurent, *Φραντζής μά Σφραγιστής*, Βυζαντινά, Τομ. 44, Θεσσαλονίκη, 1951, σ. 373-377.

[33] P.G. 156, σ. 1062

[34] Βλ. Ν. Β. Τωμαδάκη, *Περί αλώσεως της Κωνσταντινουπόλεως*, σ.154-155

[35] Βλ. Ν. Β. Τωμαδάκη, *Περί αλώσεως της Κωνσταντινουπόλεως*, σ. 164 (Η έλλειψη όμως μιας τελειωτικής κριτικής εκδόσεως εμποδίζει μια τελειωτική απόφαση για τη γλώσσα του Μεγάλου Χρονικού (Magus).

[36] Βλ. Δήμητρα Μόνιου, *Μνήμες αλώσεως*, Κωνσταντινούπολη 1453, σ. 273

[37] Βλ. Ν. Β. Τωμαδάκη, *Περί αλώσεως της Κωνσταντινουπόλεως*, σ. 164

[38] Όπ. π., σ. 165

[39] Όπ. π., σ. 165

[40] Δήμητρα Μόνιου, *Μνήμες αλώσεως*, Κωνσταντινούπολη 1453, σ. 274